بەش/ سیستەمە سیاسیەکان و سیاسەتی گشتی

کۆلێژ/ زانستە سیاسیەکان

زانکۆ/سەلاحەددین

بابەت/ ئابووری سیاسی نێودەولەتی

پەرتووکی کۆرس – بۆ نموونە (ساڵی 2)

ناوی مامۆستا/ فرهاد عمرعیسی

سمستە ری : دووە م

ساڵی خوێندن: 2023 -2022

پەرتووکی کۆرس
Course Book

1. ناوی کۆرس	ئابووری سیاسی نێودەولەتی
2. ناوی مامۆستای بەر پرس	م. فرهاد عمرعیسی
3. بەش/ کۆلێژ	سیستەمە سیاسیەکان و سیاسەتی گشتی / زانستە سیاسیەکان
4. پەیوەندی	ئیمێل:farhad.issa@su.edu.krd ژمارەی تەلەفۆن (بەپەی ئارەزوو):
5. یەکەی خوێندن (بە سەعات) لە هەفتەیەک	3 کاتژمێر بۆ هەر گرۆپ
6. ژمارەی کارکردن	3 کاتژمێر بۆ هەر گرۆپ
7. کۆدی کۆرس	
8. پرۆفایەلی مامۆستا	شارەزام لە بۆاری پەیوەندییەنێودەولەتیەکان ، بە شێوەیەکی تایبەت بۆاری : ئابووری نێودەولەتی و پەیوەندییە ئابوورییەکان ، سیاسەت و ئەمنیەتی نێودەولەتی ، یاسا و رێکخراوەکانی نێودەولەتی . خاوەن بەروانامە لە بواری پەیوەندییەنێودەولەتیەکانم، تویژینەوەی بلاوکراوەم لە گۆڤار هەیە و چەند سالە سەرقالی وانەوتنەوە م و ئێستاش وانەی دەروازیەك بو خویندنی ئابووری و وانەی ئابووری سیاسی نێودەولەتی دەلێمەوە .
9. وشە سەرەکیەکان	ئابووری، ئابوری سیاسی نێودەولە تی

10. ناوەرۆکی گشتی کۆرس:

تێڕوانینێکی گشتی لەبارەی کۆرس

زانستە سیاسییەکان پەیوەندی بە زانستەکانی ترەوە هەیە ، یەکێك لە ئەو زانستانەی کە پەیوەندی پێوە هەیە زانستی ئابوورییە ، بۆیە خوێندنی ئەم وانەیە گرنگە و بە هۆی ئەمە لە سالی خوێندنی 2023 -2022 خشتەی بابەتەکانی وانەی ئابووری سیاسی نێودەولەتی کە لە خالی 17 ی ئەم پەرتووکەی کۆرس زیاتر ئاماژەی پێ دەکەین ، دەخوێندرێن . شایانی ئاماژە کردنە قۆتابی زانستە سیاسیەکان دوای تەواو کردنی زانکۆ و دامەزران لە پۆستێکی سیاسی ئەگەری زۆرە کە رووبەرووی مەسەلەکانی ئابووری سیاسی نێودەولەتی و گفتوگو لەگەل ئابوورپناسەکان دەبێتەوە کە لە هەندێك هەلۆمەرجدا کاتی کە بڕیاردەر دەکات پێویستە کە بە لانیکەم تاارادەیەك لە بۆاری ئابووری سیاسی نێودەولەتی شارەزایی هەبێت . هەندێك پرسیار هەن کە جێگە لە ئابووریناسان رووبەرووی

سیاسەتمەدارەکانیش دەبنەوە . واتە بارودۆخی ئابووری ، قەیرانەکان و پەیوەندییەکانی ئابووری کاریگەری لە سەر دۆخی سیاسی وولاتەکان دەبێت بۆیە پێویستە کە قۆتابیانی بەشی سیستەمەسیاسیەکان و سیاسەتی گشتی لە بۆاری ئابووری سیاسی نێودەولەتی شارەزا بکرێن .

کەرستەو هۆکارەکانی فێرکردن

کەرەستەکانی فێرکردن لەم باتەدا بریتیە لە ئامێری کۆمبیوتەر و داتاشۆ وە هەروەها تەختەی سپی کە هەندێك جار بە مەبەستی روونکردنەوەی هەندێ بابەت سوودی لێوەردەگیرێت. ئەوە جێگە لەو کتێبانەی کە دەبێت بۆی بگەرێنەوە وەك سەرچاوەی خوێندن.

11. ئامانجەکانی کۆرس

ئامانجی کۆرسەکە فێر کردن و ئاشنا کردنی قۆتابیانی سیستەمە سیاسیەکان و سیاسەتی گشتی بە زانستی ئابووری سیاسی نێودەولەتی دەبێت . ئابووری بڕیاردەری سەرەکی پەیوندییە نێودەولەتیەکانە ، لە هەمان کاتیشدا زۆربەی هەرە زۆری ناکۆکیەکانی نێوان ولاتەکان بۆ هۆکاری ئابووری دەگەرێتەوە . ئابوورییە کە دەولەتەکان بەهێز دەکات وایان لێ دەکات کە بتوانن چەکی پێشکەوتوو بکرن و بەرگری پێ لەخۆ بکەن و لە ئاستی ناوخۆیش ئابووری باش دەتوانێ ببێتە هۆی سەقامگیری سیاسی ناوخۆیی وولات ، بە شێوەیەك کە خەلك بە هۆی هەژاری ، بۆ باشتر کردنی بارودۆخی ئابووری خۆیان رۆژانە وەك خۆپێشاندەر لە دژی دەولەت نەرژێنە سەر شەقامەکان. تێکچوونی سەقامگیری بەهۆی نارێکی بارودۆخی ئابووری دەتوانێ ببێتە هۆی شلەژانی پارێزگاری لە سنورەکانی وولات و گرژیەکانی سیاسی ، بۆیە فێر بوون و ئاشنا بوونی قۆتابیانی سیستەمە سیاسییەکان و سیاسەتی گشتی بە زانستی ئابووری گرنگە و قۆتابیان فێری زانستی ئابووری سیاسی نێودەولەتی دەکرێن و بۆ ئەم مەبەستەش مامۆستای وانە ، خشتەی بابەتەکانی وانە بۆ مۆحازەرەکان پێشکەش دەکات .

12. ئەرکەکانی قوتابی

ئامادەبوونی قوتابیان لە وانەکاندا، لە تاقیکردنەوەکاندا، راپۆرت نووسین و سیمیناردان.

13. ڕێگەی وانە ووتنەوە

داتاشۆ و پاوەرپۆینت، تەختەی سپی، مەلزەمە.

14. سیستەمی هەڵسەنگاندن

دابەشکردنی نمرەکانی وانەی ئەم سمستەرە بەم شێوەیە دەبێت: نمرەی کۆششی قۆتابیان کە کۆی دەکاتە 40 نمرە پێك دێت لە تاقیکرنەوەی یەکەم 30 نمرە و هەروەها کویز، راپۆرت نووسین ، بەشداری و ئامادە بوون10 نمرە و تاقیکردنەوەی کۆتایی کورس 60 نمرە کە کۆی ئەمانە 100 نمرە دەکات.

15. دەرئەنجامەکانی فێربوون

سیاسەتمەداری کە لە بۆاری ئابووریش شارەز بێت دەتوانێ کاتی ئیش کردن باشتر ئیشەکان بەرێوە ببات و سەرکەوتووتر بێت .

16. لیستی سەرچاوە

کوردییەکان :

1)- پ . ئیسماعیل عەبدولرەحمان و پ . حەربی محەمەد موسا عریقات . چەمکە بنەڕەتییەکانی زانستی ئابووری (ئابووری هەموەکی) . سلێمانی : دەزگای رۆشنبیریی جەمال عیرفان ، 2014 . وەرگێرانی فەیسەڵ عەلی .

2)- د. کریم مهدی الحسناوی . بنەمای زانستی ئابووری . سلێمانی : یادگار ، 2014 . وەرگێرانی م . نوری محەمەد عومەر ، چ دووەم .

3)- ئەیوب ئەنوەر سماقەیی . بنەماکانی زانستی ئابووری . هەولێر : شەهاب ، 2014 . چ هەشتەم .

4)- ئەیوب ئەنوەر سماقەیی . ئابووری بەشەکی . هەولێر : شەهاب ، 2011 .

5)- د. سەردار عوسمان باداوەیی و کەسانی تر . ئابووری نێودەولەتی . هەولێر : شەهاب ، 2013 .

6)-د. سەردار عوسمان باداوەیی ، مێژووی بیری ئابووری . هەولێر : هیڤی ، 2014 . چ 2 .

7)-د.نەهرو عەلی ، زانستی ئابووری . هەولێر : تەفسیر ، 2012 . چ 2 .

عەرەبیەکان:

1)- د.یوسف محمد جزان ، مدخل الی علم اللأقتصاد . دمشق : دارالملايين ، 2011 .

2)-د.بساهر عتلم ،مدخل الی علم اللأقتصاد . دبي : دارالقلم ، 1989 .

3)-د.طاهر فاضل البیاتی و د.خالد توفیق الشمری ، مدخل الی علم اللأقتصاد - التحلیل الجزئی و الكلی . عمان : داروائل ، 2011 .

4)-د.محمد ابراهیم عبدالرحیم ،مبادئ علم الأقتصاد . الأسكندرية : مؤسسة شباب الجامعة . 2008 .

5)- د.محمود حسین الوادي ،مبادئ علم الأقتصاد. عمان : دارالمسيرة ، 2010 .

6)-دیفید ریكاردو ، مبادئ الاقتصاد السیاسی . دمشق : دارالفرقد، 2015 . نقله الی العربية د.یحیی العریضي و حسام الدین خضور .

فارسییەکان :

1)- د. باقر قدیری اصلی .کلیات علم اقتصاد . تهران : سپهر ، 1372 . چ هفتم .

2)- توماس لارسون و دیوید اسکیدمور . اقتصاد سیاسی بین الملل (تلاش برای کسب قدرت و ثروت). تهران:قومس، 1379 . ترجمه د. احمد ساعی و د. مهدی تقوی ، چ دوم.

3)- د. طهماسب محتشم دولتشاهی. اقتصاد بین الملل (تجارت بین الملل و مالیه بین الملل). تهران : خجسته ، 1371 .

4)- مهدی تقوی . اقتصاد سیاسی بین الملل . تهران : پژوهشکده امور اقتصادی ، 1379 .

5)- د. احمد ساعی . مسائل سیاسی اقتصادی جهان سوم . تهران : سمت ، 1379. چ سوم .

6)- د. احمد ساعی . توسعه در مکاتب متعارض. تهران : قومس ، 1384. چ سوم .

7)- د. غلامعلی فرجادی . درامدی بر نظریه های رشدوتوسعه اقتصادی . تهران : البرز ، 1370 .

8)- مایکل تودارو .توسعه اقتصادی در جهان سوم . تهران : کوهسار، 1383. مترجمد. غلامعلی فرجادی .

9)- د. محود متوسلی . توسعه اقتصادی . تهران : سمت ، 1382 .

10)- اثر مشترک مرکز تجارت بین الملل و دبیرخانه مشترک المنافع . راهنمای تجاری دور اروگوئه . تهران : موسسه‌مطالعات و پژوهشهای بازرگانی ، 1375 .

11)- بی نا . کشورهای درحال توسعه و سازمان جهانی تجارت (گات) فرصتها و چالش ها .تهران : موسسه مطالعاتو پژوهشهای بازرگانی ، 1375 . ترجمه د. احمدیزدان پناه و سیف الله صادقی یارندی .

12)- مصطفی زهرانی . نظریههای تحریم اقتصادی . تهران : وزارت امور خارجه ، 1376 .

13)- پ . لسترتارو . اینده سرمایه داری : تغییرو تحول ساختاری در نظام‌سرمایه‌داری جهان . تهران : دیدار ، 1384. ترجمه مهندس عزیز کیاوند ، چ دوم .

14)- محود متوسلی. نگرشی بر دیدگاهها ، تئوریها و سیاستهای توسعه اقتصادی. تهران:وزارت امورخارجه ، 1382.

15)- اوتمار ایسینگ . سیاست اقتصادی عمومی . تهران : سمت ، 1378 . ترجمه د. هادی صمدی.

17)- پل سویزی ودیگران . شرکتهای چند ملیتی و کشورهای توسعه‌نیافته . تهران : روزبهان ، 1357. ترجمه سعید رهنما.

18)- رابرت برنر . بحران در اقتصاد جهانی 1950-1998. مترجم حسن مرتضوی . تهران : اختران ، 1380.

19)-پل ساموئلسن و ویلیام نوردهاوس . اصول علم اقتصاد. تهران : اتشارات علمی و فرهنگی ، 1384. مترجم مرتضی محمدخان . چ 3 .

ئینگلیزییەکان:

1)- Joseph A. Schumpeter, The Theory of Economic Development. New York: Oxford University press, 1961.

2)- Fred Block, Post-Industrial Possibilities: A Critique of Economic Discourse. Berkeley: University of California press, 1990.

3)- Maxwell J. Fry, Money , Interest, and Banking in Economic Development. Baltimore: Johns Hopkins University press 1988.

4)- David Kennett and Marc Lieberman. The Road to Capitalism: Economic Transformation in Eastern Europe and the former Soviet Union. New York: Dryden Press, 1992.

5)- World Bank, World Development Report,1991.New York: Oxford University press,1991.

6)-Salvatore, Dominic. International Economics. New York: Macmillan, 1983.

7)-Linder, Peter. International Economics. New York: Irwin, 1990.

17. بابەتەکان		ناوی مامۆستای وانەبێژ
هەفتەکان	یەکەکان (مفردات)	
هەفتەی یەکەم	باس کردن لە ئەرکی قۆتابیان	
هەفتەی دووەم	ئابووری سیاسی نێودەولەتی : مێژوو و روالەتی سیاسی	
هەفتەی سێیەم	-چەمکەکانی ئابووری سیاسی نێودەولەتی -ئابووری سیاسی نێودەولەتی لە روانگەی تیورییەکان:	

	ليبراليزم ، ماركسيزم و رياليزم	
	رگ و ريشەكانى ئابوورى جيهانى : پيشەسازى و بازرگانى نێودەولەتى ، دابەش بوونى بەرهەمهێنانى پيشەسازى جيهان، لێكەوتەكانى ئابوورى شەرى جيهانى يەكەم	هەفتەى چوارەم
	-زالبوونى ئابوورى سياسى ئەمريكا لە سالانى1938-1973 : پێكهاتەى ئابوورى جيهان لە دواى شەر لێكەوتەكانى دواى شەرى جيهانى دووەم ئەمريكا و رێك كردنى جيهان	هەفتەى پێنجەم
	هاوكارى لە نێوان ولاتانى پێشكەوتووى پيشەسازى : تيورييەكانى هاوكارى ، بەهاى دراوى بيانى و بەرێوەبردنى ، يەكيتيەكانى ئابوورى	هەفتەى شەشەم
	ركابەرانێ و دژايەتى لە نێوان ولاتانى پێشكەوتووى پيشەسازى: سەر هەلدانى ژاپون و ستراتيژى گەشەكردنى توانايى و ستراتيژييەكانى ركابەرانێ ركابەرانێى ئەوروپيەكان	هەفتەى حەوتەم

		تاقیکردنەوەی میدترم لە سەر 30 نمرە	هەفتەی هەشتەم
		-ئەوروپای شرقی ، یەکێتی سوڤیەتی جاران و ئابووری جیهانی -ولاتانی دەولەمەند و هەژار لە ئابووری جیهانی دا	هەفتەی نۆیەم
		-ستراتیژیەتی بازرگانی و گەشەپێدانی جنوب -کومپانیە فرەڕگەزەکان لە ولاتانی جیهانی سێیەم	هەفتەی دەیەم
		پشووی نەورۆز	هەفتەی یانزدەیەم
		-بانکی جیهانی و دامەزراوەکانی -ئابووری سیاسی قەرزەکانی جیهانی سێیەم	هەفتەی دوازدەیەم
		-یارمەتیەکانی دەرەکی و گەشەپێدانی جیهانی سێیەم -جیهانی بوونی ئابووری	هەفتەی سێزدەیەم
		-بازرگانی ئەلکترونی -وەبەرهێنانی بیانی راستەوخۆ	هەفتەی چواردەیەم

		-قەیرانی دارایی جیهان **-دیپلوماسی ئابووری**	**هەفتەی پانزدەیەم**
		پشووی جەژنی رەمەزان	**هەفتەی شانزدەیەم**
		تاقی کردنەوەی خولی یەکەم	**هەفتەی هەڤدەیەم**
		تاقي کردنەوەی خولی یەکەم	**هەفتەی هەژدەیەم**
		تاقي کردنەوەی خولی **دووەم**	**هەفتەی نوزدەیەم**
	18. بابەتی پراکتیک (ئەگەر هەبێت)		

19. تاقیکردنەوەکان

20. تێبینی تر

21. پێداچوونەوەی هاوەڵ